

Předzahrádky na Podluží

Principy
Pravidla
Inspirace



Předzahrádky na Podluží

Principy
Pravidla
Inspirace

Barbora Dohnalová – Jiří Dohnal
2023

Publikace Předzahrádka na Podluží - Principy, pravidla, inspirace je jednou z aktivit projektu 10 + 2 rozkvetlé předzahrádky podpořeného v programu Zelené oázy, který vyhláší Nadace Partnerství a společnost Mol Česko. Příjemcem podpory je Obec Tvrdonice. Projekt byl realizován v roce 2023.

Osvětové a publikační aktivity projektu 10 + 2 rozkvetlé předzahrádky, dostupné online na www.atelieroohnalovi.cz:

- přednáška: Venkovská předzahrádka - od tradiční formy k soudobé interpretaci
- výstava: 10 + 2 rozkvetlé předzahrádky
- film: Rozkvetlé Tvrdonice 2023
- katalog realizovaných předzahrádek: Předzahrádka na Podluží - Principy, pravidla, inspirace

Poděkování:

- Nadace Partnerství, společnost MOL Česko - za podporu projektu 10 + 2 rozkvetlé předzahrádky v programu Zelené oázy
- Komise pro životní prostředí obce Tvrdonice (Ing. Leoš Doskočil, Ph.D., Ing. Petr Čech, Ing. Barbora Rebendová), Okrašlovací spolek Tvrdonice, Stolařství Léta, anonymní dárce - za finanční zajištění, pomoc a podporu realizace akce „Lavičky“
- Obec Tvrdonice a Služby obce Tvrdonice - za pomoc se zajištěním výsadby a poskytnutí veřejného prostoru pro jejich realizaci
- Zahradnictví Flos (Řež u Prahy) - za výbornou spolupráci a dodání rostlin k výsadbám
- místní obyvatelé - za zájem o jejich předzahrádky, malou část veřejného prostoru svěřenou do jejich péče



Obec
Tvrdonice

Okrašlovací spolek
Tvrdonice



atelierdohnalovi.cz



ZELENÉ
OÁZY



nadace
partnerství
LIDÉ A PŘÍRODA



MEMBER OF MOL GROUP

Autoři:

Ing. Barbora Dohnalová, Ph.D.

Ing. Jiří Dohnal, Ph.D., DiS.

Vydavatel:

Nadace Partnerství, Údolní 33, 60200 Brno
2023

ISBN 978-80-87897-13-3

Publikace je dostupná online na <https://eshop.nadacepartnerstvi.cz/>

I. Předzahrádka je součástí zeleně sídla



Předzahrádka
je šperk, který by
měl být s celkovým
obrazem sídla
v souladu.

Předzahrádky venkovských sídel jsou součástí sídelní zeleně, která se v průběhu vývoje sídla měnila stejně jako sídlo samotné. Tyto změny probíhaly podle jednoduchých a dodnes platných principů (obr. 1). Stromy označují centrum – srdce sídla. Stromy u stavení, v uzavřených dvorech a u stodol jsou dokladem bytostné vazby mezi člověkem a prostředím, kde žije. Sídlo je s okolní krajinou propojeno stromy – zelení zahrad, sadů a vinic.

Stromy historického jádra nebo dalšího centra obce..... tvoří srdce sídla.
Stromy u vjezdů do stavení..... jsou dnes nahrazeny uliční zelení a stromořadími.
Stromy uzavřených dvorů..... poskytují stín a soukromí, ochlazují prostor v letních vedrech.
Stromy u stodol, u humen..... vymezují hranici uzavřeného soukromého a pohledově otevřeného prostoru zahrad, sadů a vinic.
Stromy otevřených zahrad..... tvoří zelený prstenec sídla a propojují sídlo s krajinou.

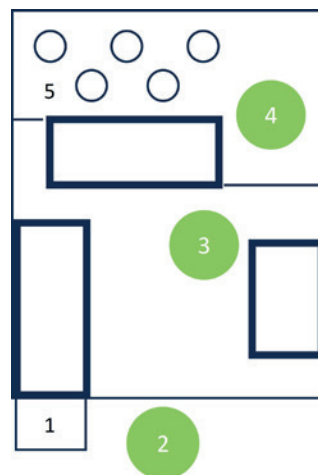


Obr. 1. Šikmý letecký snímek jihovýchodní části Tvrdonic

Ke stavením zeleň patří – **stromy** pro příjemný život a **květy** pro potěšení.

Obr. 2. Tradiční schéma prostorového uspořádání zeleně u stavení:

- 1 - předzahrádka s lavičkou
- 2 - jeden nebo dva stromy u vjezdu
- 3 - strom jako přístřešek na dvoře nebo přístínění hnojiště
- 4 - protipožární strom u stodoly, v humně
- 5 - ovocná zahrada



Obr. 3. Stromy u vchodů do stavení mizí podobně jako stavení samotná. Stará hrušeň u domu na Chalupách ve Tvrdonicích. Stav v r. 2022.



Obr. 4. Stromy u stodol nebo v humnech jsou typickým znakem sídelní zeleně a vytvářejí charakteristický obraz Tvrdonic.



Obr. 5. Zachování tradičního uspořádání zeleně u stavení ve Tvrdonicích: stromy u vjezdu do dvora, stromy na dvoře a stromy v humně.

II.

Tradiční předzahrádka je odrazem krajiny a tradic



Typické rostliny
regionu **Podluží**
jsou součástí
lidového
ornamentu

Sortiment rostlin používaný v předzahrádkách vycházel z místních podmínek. V lužních lesích nivy řeky Moravy jsou dodnes zachována typická podrostová společenstva rostlin, která se stala i ozdobou předzahrádek: plícník, sasanka, kostival, kosatec, máta, šalvěj nebo – dnes již vzácná bledule. Kromě rostlin lužních lesů se používaly rostliny se symbolickým významem – růže, lilie, rozmarýn nebo s léčivými účinky a také rostliny vonné. Výjimkou v předzahrádce nebyla ani zelenina.



Obr. 6. V ornamentální výzdobě tradičních staveb na Podluží jsou rozpoznatelné konkrétní druhy rostlin. Rostlinné motivy vycházejí i z tradičně pěstovaných plodin (víno, cibule, hrášek...) a také z kvetoucích rostlin přirozeně se vyskytujících na okrajích polí a vysazovaných v předzahrádkách (chrpa, tulipán...). Ornamet bývá doplněn zvířecími a obecnými motivy (ptáček, jablíčko – jabůčko, srdíčko). Výzdoba malé slovácké chaloupky v národopisném areálu, Tvrdonice.

„Hra barev krásného podlužáckého kroje objevovala se též ve volbě porostu zahrádek před domem. Byly tu karafiáty, hřebíčky, ftáčci (stračky), tulipány, nykyšpurk (řeřicha), leluje (lilie), pivoňky, astry, ale nejoblíbenější byly ty s vonným listím, šalfie a rozmarýn, které dívky pěstovaly pečlivě pro své šohaje na voničku za širůch.“

Jaromír Fiala (Kostice): Vzpomínky na období počátku 20. století. Zdroj: L. Doskočil, 2022.

Kde hledat
inspiraci?
V zahradách našich
babiček...

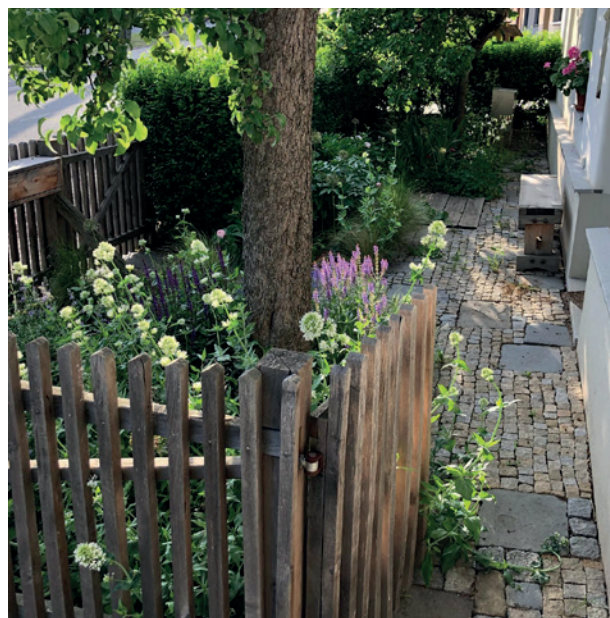
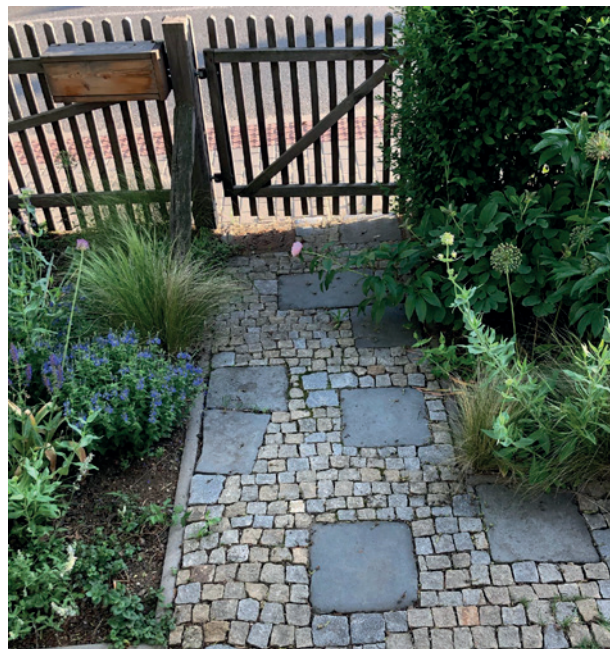


Obr. 7, 8. Kombinace okrasných, léčivých rostlin a zeleniny v tradiční zahradce. Výletní areál Travičná, CHKO Bílé Karpaty.



Obr. 9. Tradiční předzahrádka založená v 50. letech 20. století před Slovackou chalupou v národopisném areálu ve Tvrdonicích. V předzahrádce jsou rozpoznatelné typické okrasné druhy rostlin: jiřiny, topolovky a krásenky. Před malovaným žudrem zakladatelé národopisného areálu: Jan Nešpor, František Všetická a Jan Kružík.

Kde hledat
inspiraci?
V soudobých
realizacích...



Obr. 10, 11. Soudobá předzahrádka plně respektuje tradiční principy formou i sortimentem rostlin. Hrušeň – strom u vstupu do domu. Typický venkovský laťkový plot. Využití každého volného místa pro výsadbu rostlin – minimalizace zpevněných povrchů a zmírnění přehřívání v létě.



Obr. 12, 13, 14. Záhony v parku ve Tvrdonicích založené na jaře v r. 2022 prezentují vhodný sortiment rostlin pro použití ve veřejném prostoru venkova.

III.

Hledání tradice je současným trendem



Jaké rostliny jsou do venkovské předzahrádky vhodné?

- ... **domácí**, přirozeně rostoucí v okolní krajině, na lukách, v lesích – podle přirozené lokality vybíráme i místo pro výsadbu
- ... **tradičně používané** v daném regionu
- ... **základní druhy**, ale také jejich nově vyšlechtěné **kultivary**
- ... **rostliny adaptované** na podmínky sušších a teplejších období
- ... **respektující přirozené podmínky místa** – pod stromy patří rostliny podrostové, na slunce rostliny světlomilné



Obr. 15 - 18. Rostliny rostoucí na lukách (kopretina, vlčí mák, chrpa, krvavec apod.) a také rostliny podrostů lužních lesů (plicník, sasanka, petrklíč, kakost, pomněnkovec apod.), a jejich kombinace s trávami, cibulovinami a dalšími trvalkami vytváří kvetoucí efekt v průběhu celého roku. Výběr místa pro výsadbu a nároky rostliny na světlo a vláhu jsou zásadní.



Obr. 19 - 21. Nově vyšlechtěné kultivary tradičně používaných druhů rostlin: šalvěj v různých, i dvoubarevných odstínech, růžové lupiny, pivoňky, bílé zvonky, pažitky, nižší kavyly. Při používání kultivarů je důležitá střídmost v jejich kombinování.

Jaký způsob výsadby a tvar záhonů patří na venkov v regionu Podluží?

- ... **pravdivý** – bez ambice cokoli napodobovat (např. skalnaté horské oblasti, kamenitá dna horských řek, nebo historické parkové úpravy)
- ... **jednoduchý, zpravidla liniový tvar** záhonu podél domu plní základní funkci předzahrádky, jako přechodové zóny mezi soukromým a veřejným prostorem
- ... **způsob výsadby volnější**, ne geometricky organizovaný – umožňuje prostorovou proměnlivost a nahodilost přirozeným přeséváním rostlin
- ... **proměnlivý** v kvetení v průběhu roku



Obr. 22. Jednoduchý liniový tvar záhonu, nepravidelný plošný způsob výsadby, proměnlivý v kvetení v průběhu roku, bez zbytečného mulčování kamenem nebo kůrou. Stejné principy venkovských výsadeb květinových záhonů platí ve veřejném parku i v předzahrádce.



Obr. 23, 24. Soudobá zahradní tvorba navazuje na tradiční principy přirozenosti, jednoduchosti, přírodních materiálů v jejich čisté a pravdivé formě, bez napodobování. Moderní kombinace a sortiment rostlin v předzahrádce a zahradě ve Tvrdonicích.

Co dalšího patří do předzahrádky?



Obr. 25. Předzahrádka s jírovcem, hrušní a lavičkou. 30. léta 20. století, Kostice.

... lavička
... strom
... a to je vše

Ozdobou předzahrádky jsou květiny, nic víc „dekorativního“ už není potřeba. Barevné kůry a nejrůznější kamení do podlužáckých předzahrádek nepatří. V zahradách a soukromých prostorech dvorů mají své místo i výtvarné prvky odrážející vkus a zájmy majitelů.



Obr. 26. Vzrostlé stromy jsou dnes v předzahrádkách již velkou vzácností. Jejich částečnou náhradou je použití vyšších keřů. Magnólie v jedné z tvrdonických předzahrádek je doplněna trvalkovým záhonem s podrostovými druhy.



Obr. 27, 28. Tradiční prvek lavičky v nové, jednoduché formě, adekvátní k soudobému řešení tvrdonických předzahrádek.

IV.

Předzahrádka je veřejný prostor



Předzahrádka není jen plocha před domem... Je to veřejný prostor!



Předzahrádka je součást veřejného prostoru ulice. Řešením vlastní předzahrádky ovlivňujeme celkový charakter ulice i obce.

Jak předzahrádka ovlivňuje veřejný prostor ulice?

Zcela zásadně! Předzahrádka je veřejný prostor, i když si ji udržujeme podle svých preferencí. Charakter předzahrádek nejvíc ovlivňuje to, jak ulice vypadá, jestli se při procházení tímto prostorem cítíme dobře, nebo je nám v ulici spíš nepříjemně. Naprosto **klíčové je, aby charakter ulice byl jednotný**; harmonie a klid veřejného prostoru dává pocit harmonie a klidu i lidem, kteří ulicí prochází.

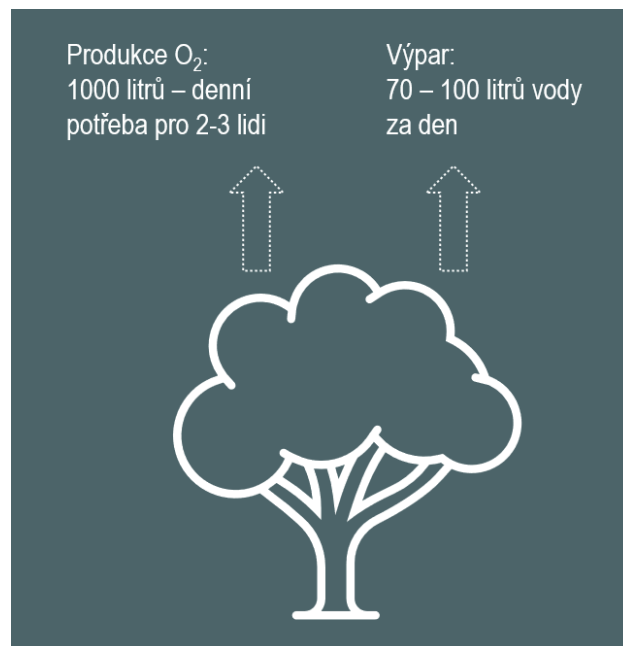


Obr. 29. Variantní, typové řešení předzahrádek ve venkovském prostoru. Tradiční atributy předzahrádek: nízce sečený/ luční trávník, plošná výsadba květinových záhonů, strom, lavička. Minimalizace zpevněných ploch, žádné použití kamenných „moří“.



Obr. 30. Jednoduché, soudobé řešení respektující tradiční principy organizace prostoru předzahrádky. Volná travnatá plocha, úzký pruh s trvalkovou výsadbou, strom v kontextu s tradičními materiály zídka a oplocení vytváří harmonický prostor. Tvrdonice.

Předzahrádka je
řešením
přehřívání
na místní úrovni



Má podoba předzahrádky vliv na přehřívání?

Má. Svou velikostí v poměru k velikosti ulice naprosto zásadní. Protože zpravidla není sama. Čím více předzahrádek zasypaných kamením, tím vyšší teplota v ulici. Kámen i půda bez rostlinného pokryvu teplo akumuluje a i když slunce nesvítí, vyzařuje jej zpátky. Naopak, plochy s rostlinami ulice ochlazují tím, že vypařují vodu; výpar spotřebovává okolní teplo.

Každá plocha s rostlinným pokryvem (stromy, keře, byliny, travnaté plochy) snižuje přehřívání v ulicích. Stromy jsou dokonalé klimatizační jednotky. Za 1 den odpaří dospělý listnatý strom 70 – 100 l vody, čímž ochlazuje prostor ulice.



Obr. 31. I v úzkých ulicích lze pěstovat stromy. Zásadní je výběr správného druhu a nastavení správné povýsadbové a udržovací péče v dalších letech. Vysoké, štíhlé kultivary s úzkou korunou se po zapěstování koruny už neořezávají. Každoroční ořez a tvarování stromů v ulicích je výrazně oslabuje, narušuje strukturu koruny a nedovolí jim vyrůst do plné velikosti. Takové stromy se dožívají kratšího věku a přicházíme tak o to nejcennější, co nám mohou poskytnout – stín, ochlazování, produkci kyslíku, čištění vzduchu, zvyšování biodiverzity apod. Úzkokorunné hrušně v obci Petrov.



Obr. 32. Šeřík jako tradiční okrasná dřevina předzahrádek. Vyšší keře v případě nedostatku místa alespoň zčásti nahradí stromy a přispějí k ochlazování ulice. Předzahrádka ve Tvrdonicích.

V.
Inspirace:
10 + 2 rozkvetlé předzahrádky



10 + 2 rozkvetlé předzahrádky

Obnova 2 předzahrádek v národopisném areálu ve Tvrdonicích

Cílem obnovy předzahrádek u Slovácké chalupy i chaloupky v národopisném areálu ve Tvrdonicích je podpořit typický charakter venkovského, intenzivně využívaného veřejného prostoru, a to zejména v souladu s folklorní tradicí obce na Podluží. Výběrem rostlin se vrátíme k tradičně používanému sortimentu, na který se dnes již pozapomnělo a byl mnohdy nahrazen univerzálními, globálně používanými druhy. Předzahrádky v národopisném areálu mohou inspirovat také místní obyvatelé k návratu k tradičně používaným rostlinám, resp. k použití jejich nových kultivarů.



Obr. 33 - 35. Předzahrádka u Slovácké chalupy. Původní stav: zima 2022/23. Nevhodné výsadby tisů (tradičně smuteční keř používaný na hřbitovech), neúměrně velké plochy saturejky, husté porosty kosatců.



Obr. 36 - 38. Předzahrádka u Slovácké chalupy. Navrhovaný stav a stav po výsadbě trvalek: 04/2023.



Obr. 39, 40. Předzahrádka u Slovácké chalupy. Měsíc po výsadbě. 05/2023.

10 + 2 rozkvetlé předzahrádky

Obr. 44. Předzahrádky ve Tvrdonicích zakládáné/ obnovované v rámci projektu 10+2 rozkvetlé předzahrádky na jaře 2023.

Obnova 10 tvrdonických předzahrádek

Cílem obnovy 10 předzahrádek v obci Tvrdonice je podpořit místní obyvatele se zájmem změnit místo, ve kterém žijí, k lepšímu. Tato změna přispívá k zachování tradičního venkovského charakteru obce, k vizuálnímu sjednocení a také ke zmírnění přehřívání uličního prostoru. Podpora vztahu a odpovědnosti místních obyvatel za veřejný prostor motivuje i k jeho reálné údržbě.

Řešení předzahrádek je různé, od ryze tradiční až po soudobou úpravu. Nicméně, svým charakterem, formou a sortimentem rostlin reflektuje charakter venkovské obce, nepřiklání se k doslovnému historismu, nevyužívá dekorativismus a kýč, ale svou jednoduchostí a atraktivitou podporuje harmonický obraz uličního prostoru.



Parkoviště nebo
předzahrádka?
Předzahrádka!
Parkování lze schovat
i za vrata...

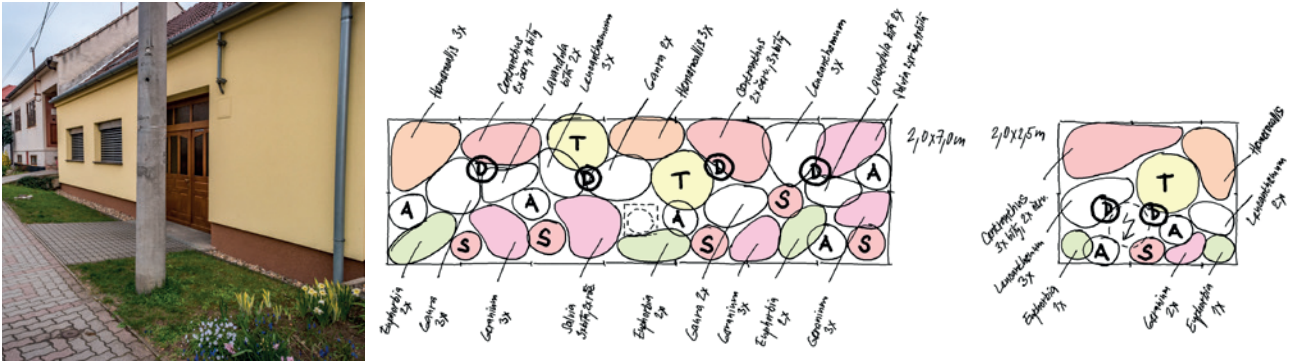
1

Předzahrádka

Seznam rostlin

- Hemerocallis ‘Pink Damask’
Centranthus ruber bílý
Centranthus ruber červený
Salvia nemorosa ‘Schneehügel’
Salvia nemorosa ‘Rosa Königin’
Pennisetum alopecuroides ‘Compresum’
Leucanthemum vulgare ‘Maikönigin’
Geranium sanguineum ‘Apfelblüte’
Lavandula angustifolia ‘Arctic Snow’
Gaura lindheimeri ‘Whirling Butterflies’
Sedum spectabile ‘Carl’
Euphorbia polychroma
Dicentra spectabilis
Aster dumosus ‘Kristina’

Předzahrádka je součástí uličního prostoru jedné z hlavních komunikačních tras v obci, v blízkosti frekventované silnice. Tvoří úzký pás těsně u domu. Její řešení navazuje na tradiční funkci vytvoření přechodové zóny mezi veřejným a soukromým prostorem. I když v této ulici již mnoho předzahrádek ustoupilo nově zřizovaným parkovacím místům, majitelé přiléhajícího domu se rozhodli pro parkování využít vlastní pozemek dostupný přes průjezd. Prostor předzahrádky zůstal zachován a slouží jako inspirace také pro ostatní.



Obr. 45, 46. Původní stav. Osazovací plán předzahrádky. V původních travnatých plochách byly založeny trvalkové záhony.



Obr. 49. Výsadba na podzim 2023.

Obr. 47, 48. Výsadba krátce po založení. Jaro 2023.

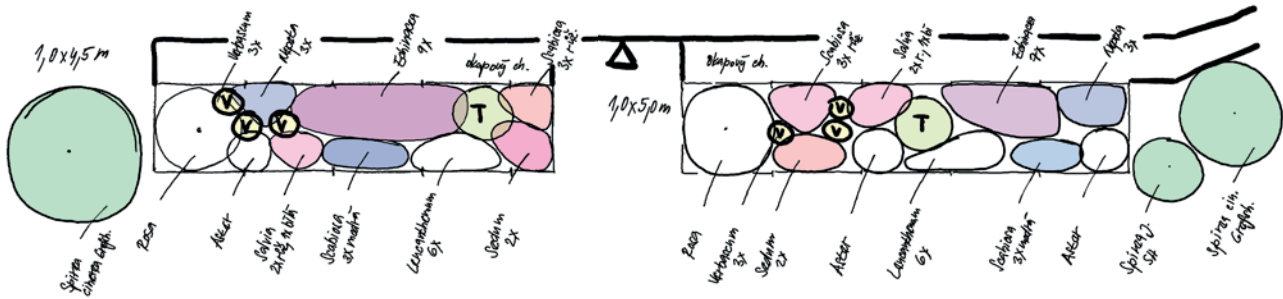
Měřítkem
přiměřené řešení:
k subtilní stavbě patří
drobná předzahrádka
s lavičkou...

Předzahrádka 2

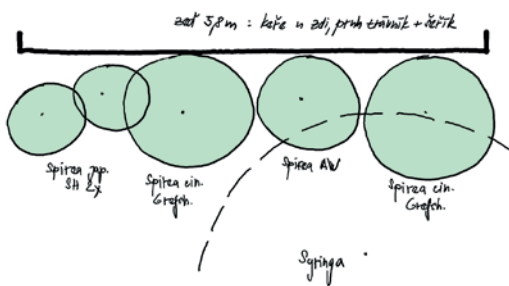
Seznam rostlin

Rosa MK 'Bonica 82'
 Potentilla fruticosa 'Abbotswood'
 Spiraea japonica 'Genpei' (Shirobana)
 Spiraea japonica 'Anthony Waterer'
 Spiraea cinerea 'Grefsheim'
 Syringa vulgaris 'Prince Wolkonsky'
 Leucanthemum vulgare 'Maikönigin'
 Echinacea purpurea 'Magnus'
 Scabiosa columbaria 'Flutter Rose Pink'
 Verbascum nigrum 'Album'
 Salvia nemorosa 'Rosa Königin'
 Salvia nemorosa 'Schneehügel'
 Scabiosa columbaria 'Misty Butterflies'
 Nepeta racemosa 'Alba'
 Pennisetum alopecuroides 'Compresum'
 Sedum spectabile 'Carl'
 Aster dumosus 'Kristina'

Drobná předzahrádka je adekvátním řešením k hmotovým proporcím obytné stavby. Od silnice je oddělena travnatou plochou. Pás podél zdi byl doplněn keři a vyšším šeríkem. Lavička u vstupu doplnila venkovský charakter ulice a zobytnila prostor před domem.



Obr. 50, 51. Původní stav - travnatá plocha před domem. Osazovací plán předzahrádky a prostoru u zdi s vjezdem do dvora.



Obr. 52, 53. Nově založená předzahrádka s lavičkou krátce po výsadbě na jaře a první kvetení v létě 2023.

...proměna
zpevněné plochy
na plochu zelenou
snižuje přehřívání
ulice...

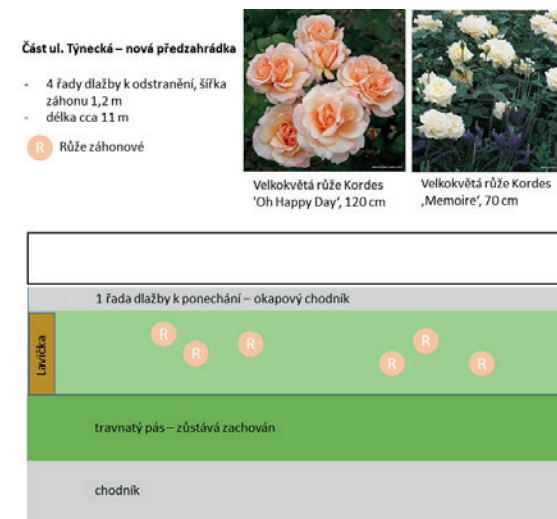
Předzahrádka 3

Seznam rostlin

Potentilla fruticosa 'New Dawn'
 Potentilla fruticosa 'Abbotswood'
 Spiraea cinerea 'Grefsheim'
 Hydrangea macrophylla 'Rosita'
 Rosa VK 'Elle'
 Rosa VK 'Poker'
 Salvia nemorosa 'Rosa Königin'
 Gaura lindheimeri 'Whirling Butterflies'
 Lavandula angustifolia 'Arctic Snow'
 Lavandula angustifolia 'Munstead Strain'
 Sedum spectabile 'Carl'
 Helleborus niger

Předzahrádka vznikla proměnou původního, již nevyužívaného chodníku. Sortiment vychází z tradičních druhů (hortenzie, růže, levandule, šalvěj), které doplňuje o jejich nové kultivary (levandule bíle kvetoucí, šalvěje růžové). Trvalky jsou doplněny nižšími keři (růžově a bíle kvetoucí mochny, bohatě bíle kvetoucí tavelník). V zimním období a brzy na jaře v záhoně najdeme čemeřice a vyšší rozchodníky, jejichž suchá květenství zůstávají v záhoně i přes zimu.

Předzahrádka byla doplněna lavičkou - tradičním prvkem v nové formě. Uliční prostor se stal obytným a přátelským prostředím pro setkávání místních obyvatel.



Obr. 54, 55. Původní stav a koncept navrhovaného řešení.



Obr. 56, 57. Stav půl roku po výsadbě.

Dům na křižovatce se zeleným pásem keřů a trvalkovým záhonem...

Předzahrádka 4

Seznam rostlin

Keře

Syringa vulgaris 'Prince Wolkonsky'
Syringa vulgaris 'Znamya lenina'
Kolkwitzia amabilis
Potentilla fruticosa 'Abbotswood'
Spiraea cinerea 'Grefsheim'
Rosa MK 'Bonica 82'
Spiraea japonica 'Genpei' (Shirobana)
Spiraea japonica 'Anthony Waterer'
Hydrangea macrophylla 'Rosita'

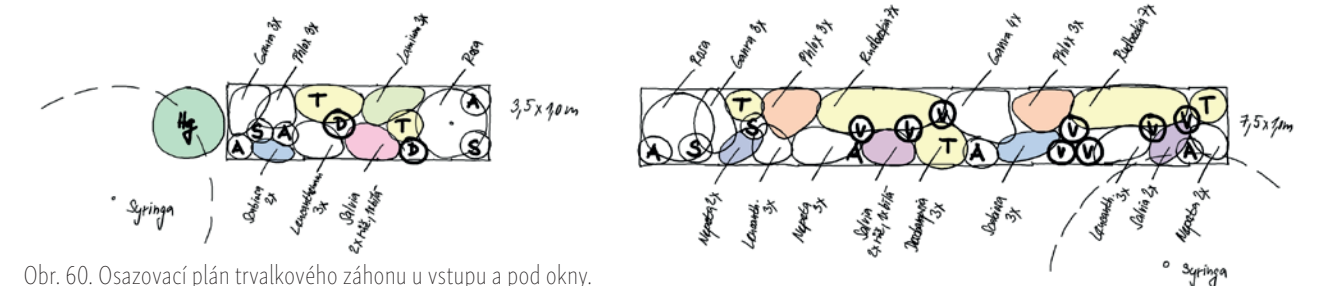
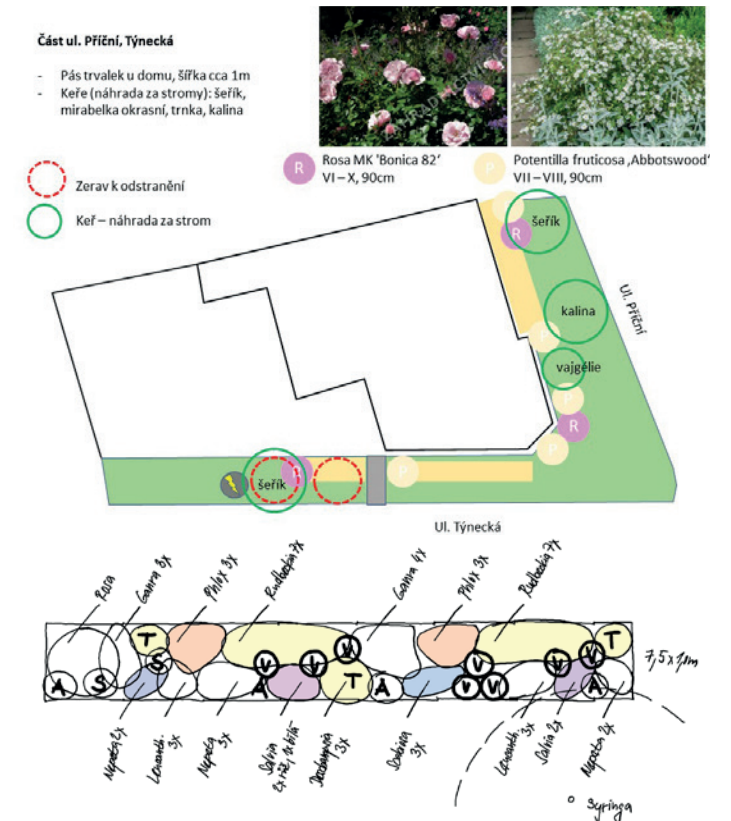
Trávy a trvalky

Deschampsia caespitosa 'Schottland'
Deschampsia caespitosa 'Palava'
Leucanthemum vulgare 'Maikönigin'
Gaura lindheimeri 'Whirling Butterflies'
Scabiosa columbaria 'Flutter Rose Pink'
Salvia nemorosa 'Rosa Königin'
Salvia nemorosa 'Schneehügel'
Rudbeckia fulgida 'Goldsturm'
Nepeta racemosa 'Alba'
Lamium orvala
Sedum spectabile 'Carl'
Aster dumosus 'Kristina'
Phlox paniculata 'David'
Verbascum nigrum 'Album'

Prostor kolem obytné stavby není zcela tradiční předzahrádkou. Situování v křižovatce si vyžádalo zapojení stavby do prostoru „zeleným pruhem“ kolem domu. Nižší keře nebudou překážkou bezpečného rozhledu. Vyšší šeríky nahradí alespoň zčásti chybějící stromy. Trvalkové záhony byly založeny dva – jeden u vstupu do dvora a druhý pod okny.



Obr. 58, 59. Původní stav a koncept navrhovaného řešení.



Obr. 60. Osazovací plán trvalkového záhonu u vstupu a pod okny.



Obr. 61, 62. Stav výsadeb na jaře a v létě, několik měsíců po výsadbě.

Tradiční předzahrádka
byla doplněna
sortimentem
nenáročných
kvetoucích trvalek.

Předzahrádka 5

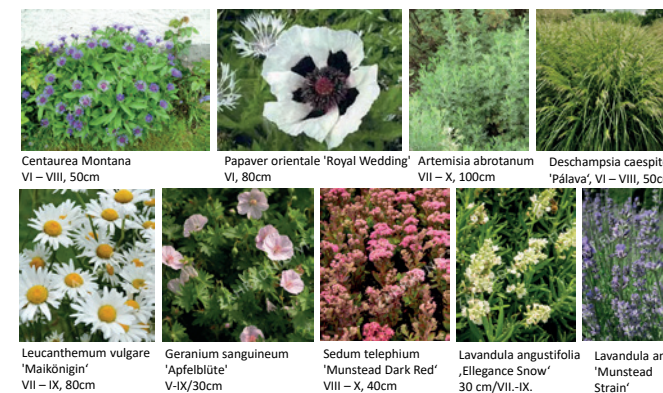
Seznam rostlin

Achillea filipendulina 'Coronation Gold'
Lupinus polyphyllus (růžový/ bílý)
Doronicum orientale
Centaurea Montana
Papaver orientale 'Royal Wedding'
Artemisia alba 'Cola'
Deschampsia caespitosa 'Schottland'
Deschampsia caespitosa 'Pálava'
Paeonia lactiflora 'Duchesse de Nemours'
Leucanthemum vulgare 'Maikönigin'
Geranium sanguineum 'Apfelblüte'
Lavandula angustifolia 'Arctic Snow'
Lavandula ang. 'Munstead Strain'
Salvia officinalis 'Culinaris'
Salvia nemorosa 'Rosa Königin'
Salvia nemorosa 'Schneehügel'
Helleborus niger

Tradiční předzahrádka, s použitím typické vinné révy na konstrukci byla doplněna sortimentem nenáročných kvetoucích trvalek. Bohatý aspekt jarního kvetení cibulovin a podzimního kvetení chryzantém byl doplněn o výrazný efekt letního kvetení řebříčků, šalvějí, bílých i modrých levandulí, kopretin, vlčích máků, ale i dnes už málo používaných lupin.



Obr. 63 - 65. Původní stav předzahrádky s jarním kvetením cibulovin.



Obr. 66. Část sortimentu trvalek k doplnění předzahrádky.



Obr. 67. Předzahrádka po odkvětu většiny trvalek a výrazným podzimním kvetením chryzantém.



Obr. 68, 69. Předzahrádka krátce po výsadbě s doplněním sortimentem kvetoucích trvalek.

...tradiční trvalky v
neotřelých, soudobých
kombinacích v čisté
travnaté ploše
harmonizují s místem
i s ulicí...

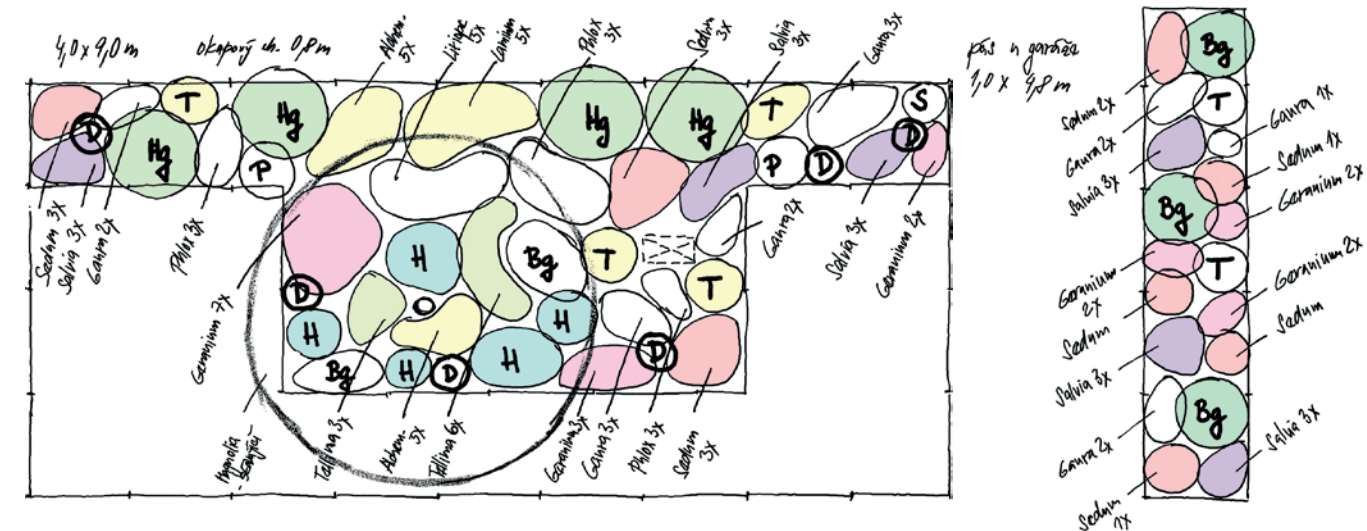
Předzahrádka

6

Seznam rostlin

Alchemilla mollis
Lamium orvala
Helleborus niger
Hosta sieboldiana
Tellima grandiflora
Dicentra spectabilis
Bergenia cordifolia
Salvia nemorosa 'Rosa Königin'
Salvia nemorosa 'Schneehügel'
Geranium sanguineum 'Apfelblüte'
Geranium macrorrhizum 'Olympus'
Hydrangea macrophylla 'Rosita'
Phlox paniculata 'David'
Paeonia lactiflora 'Duchesse de Nemours'
Sedum spectabile 'Carl'
Gaura lindheimeri 'Whirling Butterflies'
Pennisetum alopecuroides 'Compresum'
Deschampsia caespitosa 'Schottland'

Předzahrádka propojuje prostor před dvěma domy. Nekoncepční výsadbu solitérních rostlin v půdě bez dalšího vegetačního pokryvu nahradil jasně vymezený záhon a nízce sečenný trávník. Celkové řešení prostoru se tvarově podřizuje dominantní magnolii; úzký pás u domu s tradičními venkovskými trvalkami (hortenzie, plamenka, pivoňka, srdcovka) je v části pod stromem rozšířen a doplněn výsadbou podrostových trvalek (mitrovka, kakost, hluchavka, kontryhel, bohyška) s doplněním travin (dochan, metlice). Tradiční sortiment je základem soudobé kompozice v souladu s charakterem novostavby i uličního prostoru. Nově byl trvalkový záhon založen i v úzké ploše u vjezdu do garáže.



Obr. 70. Osazovací plán předzahrádky u domů a úzkého pruhu u vjezdu do garáže.



Obr. 71, 72. Původní stav a půl roku po výsadbě. Založení záhonu a travnaté plochy v jasně vymezené ploše, kompozičně podřízené vzrostlé magnolii.

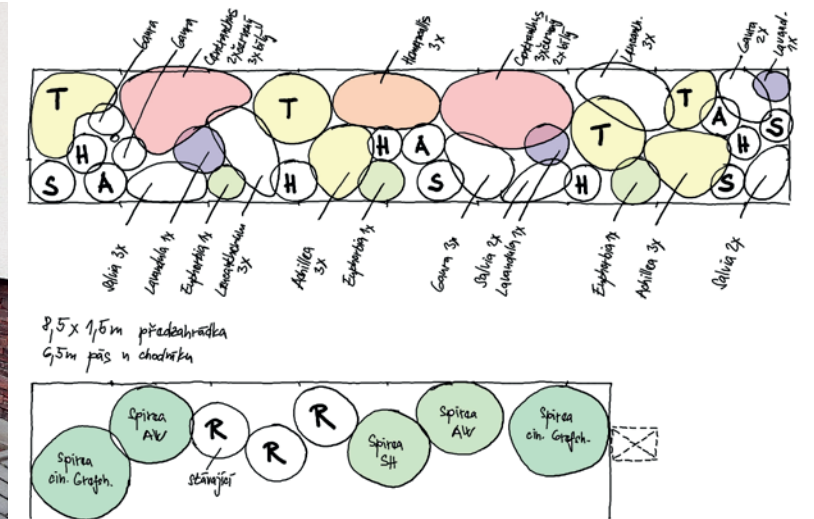
...odstranění
geotextílie a
neadekvátních
mulčů vrátilo
předzahrádce
přirozenou krásu...

Předzahrádka 7

Seznam rostlin

Amelanchier lamarckii
Achillea filipendulina 'Coronation Gold'
Leucanthemum vulgare 'Maikönigin'
Centranthus ruber 'Albiflorus'
Centranthus ruber 'Coccineus'
Hemerocallis 'Pink Damask'
Deschampsia caespitosa 'Schottland'
Pennisetum alopecuroides 'Compresum'
Salvia nemorosa 'Rosa Königin'
Lavandula angustifolia 'Arctic Snow'
Gaura lindheimeri 'Whirling Butterflies'
Euphorbia polychroma
Sedum spectabile 'Carl'
Aster dumosus 'Kristina'
Helleborus niger
Spiraea cinerea 'Grefsheim'
Spiraea japonica 'Genpei' (Shirobana)
Spiraea japonica 'Anthony Waterer'
Rosa VK 'White Queen Elizabeth'

Předzahrádka tradičního tvaru a umístění (úzký pás podél domu) byla původně řešena ne-tradičním způsobem. Použití geotextílie, barevné kůry, kamene a nevhodný sortiment rostlin byly typickou ukázkou vizuálního narušení uličního prostoru. Nová výsadba doplnila solitérní vrbu nenáročnými trvalkami, které svým rozrůstáním postupně vyplní celý prostor a kvetením přirozeně podpoří architekturu domu.



Obr. 73, 74. Stav před obnovou. Osazovací plán předzahrádky a části travnaté plochy navazující přes chodník směrem k silnici.



Obr. 75, 76. Předzahrádka po obnově, v průběhu první sezóny. Prostor u vstupu do domu doplněný lavičkou.

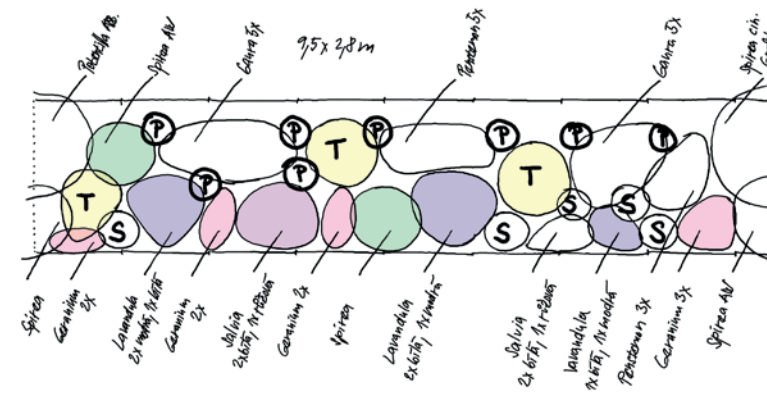
...trvalkový záhon s
nižšími keři nahradil
fádní travnatou plochu
v místě, kam tradičně
patří předzahrádka...

Předzahrádka 8

Seznam rostlin

Prunus spinosa
Spiraea cinerea 'Grefsheim'
Potentilla fruticosa 'Abbotswood'
Spiraea japonica 'Anthony Waterer'
Spiraea japonica 'Genpei' (Shirobana)
Salvia nemorosa 'Schneehügel'
Salvia nemorosa 'Rosa Königin'
Pennisetum alopecuroides 'Compresum'
Penstemon x mexicali 'Apple Blossom'
Gaura lindheimeri 'Whirling Butterflies'
Panicum virgatum 'Hanse Herms'
Lavandula angustifolia 'Arctic Snow'
Lavandula ang. 'Munstead Strain'
Geranium sanguineum 'Apfelblüte'
Papaver orientale 'Royal Wedding'
Sedum spectabile 'Carl'

Předzahrádka plní tradiční funkci přechodové zóny mezi veřejným prostorem ulice a soukromým prostorem domu. Novostavba rodinného domu nemá již tradiční výraz. Sortiment rostlin je na údržbu nenáročný, rostliny mají nízké nároky na vodu a zvládnou i letní horka. Trvalky jsou doplněny nižšími keři.



Obr. 77 - 80. Původní stav, osazovací plán a realizace výsadby.

...rozšíření pásu s
výsadbou vyšších keřů
a trvalek alespoň
částečně nahrazuje
chybějící stromy
v ulici...

Předzahrádka 9

Seznam rostlin

Cornus mas
Amelanchier lamarckii
Potentilla fruticosa 'Abbotswood'
Deschampsia caespitosa 'Palava'
Panicum virgatum 'Hanse Herms'
Centranthus ruber 'Albiflorus'
Centranthus ruber 'Coccineus'
Verbascum bombyciferum
Verbascum nigrum 'Album'
Geranium sanguineum 'Apfelblüte'
Stachys byzantina
Salvia nemorosa 'Schneehügel'
Achillea filipendulina 'Coronation Gold'

Předzahrádka je spíše rozšířením bezprostředního prostoru u domu. Částečně nahrazuje chybějící stromy v ulici dosadbou vyšších keřů (muchovník, dřín), které budou zapěstovány do vícekmenného stromového habitu. Situování pásu s květinovou výsadbou na straně chodníku směrem k silnici je jedním z tradičních řešení tohoto prostoru na Podluží. Aby ulice získala jednotný charakter, měly by být podobným způsobem řešeny i další plochy.



Obr. 81. Původní stav - travnatá plocha.



Obr. 82 - 85. Nově založený záhon v průběhu první sezóny. Rostliny byly vybrány tak, aby se v kvetení střídaly a doplňovaly v barvách v harmonii se stavbou domu. Stavba je obložena keramickým obkladem, což je v tomto regionu typické. Žluté řebříčky a divizny, červená v kombinaci s neutrální bílou mavuní, šalvějí a bílé kvetoucí diviznou vytvářejí příjemný soulad nejen s tradiční architekturou domu, ale také se sortimentem použitým v již založené předzahrádce u domu - s červenými a žlutými růžemi. Keře - dřín, muchovník a nátržníky časem zpříjemní uliční prostor a alespoň částečně nahradí - z důvodu kolize s podzemním vedením technické infrastruktury - chybějící stromy.



Radikální proměna
s výsadbou keřů,
trvalek a travin.
Lavička
v předzahrádce zve
k posezení.

Předzahrádka 10

Seznam rostlin

Keře

Syringa vulgaris 'Prince Wolkonsky'
Spiraea cinerea 'Grefsheim'
Potentilla fruticosa 'Abbotswood'
Spiraea japonica 'Anthony Waterer'
Spiraea japonica 'Genpei' (Shirobana)
Hydrangea macrophylla 'Rosita'
Hydrangea arborescens 'Annabelle'

Trávy a trvalky

<i>Deschampsia caespitosa</i> 'Schottland'	<i>Euphorbia polychroma</i>
<i>Deschampsia caespitosa</i> 'Palava'	<i>Sedum spectabile</i> 'Carl'
<i>Geranium sanguineum</i> 'Apfelblüte'	<i>Stachys byzantina</i>
<i>Geranium macrorrhizum</i> 'Olympos'	<i>Rosa VK</i> 'White Queen Elizabeth'
<i>Lavandula angustifolia</i> 'Arctic Snow'	<i>Tellima grandiflora</i>
<i>Lavandula ang.</i> 'Munstead Strain'	<i>Lamium orvala</i>
<i>Penstemon x mexicali</i> 'Apple Blossom'	<i>Salvia verticillata</i>
<i>Leucanthemum vulgare</i> 'Maikönigin'	<i>Achillea millefolium</i> 'Tutti Frutti'
<i>Artemisia ludoviciana</i> 'Silver Queen'	<i>Pink Grapefruit</i>

Relativně velká plocha předzahrádky prošla výraznou proměnou. Odstranění neperspektivních dřevin uvolnilo prostor pro výsadbu nižších i vyšších keřů, trvalek a travin. Nová lavička prostor zbytnila. Ponechán byl tradiční „krušpánek“ a na jaře bohatě kvetoucí podrost sasanek a modřenců. Nová výsadba charakterově navazuje a doplňuje původní sortiment rostlin.



Obr. 86, 87. Původní stav a výsadba do uvolněné plochy.



Obr. 88, 89. Koncept řešení a osazovací plány.



Obr. 90, 91. Předzahrádka krátce po výsadbě s nově instalovanou lavičkou.

Předzahrádky na Podluží

Principy
Pravidla
Inspirace

Texty, fotografie, ilustrace, osazovací plány, grafický design publikace:

Ing. Barbora Dohnalová, Ph.D.

Ing. Jiří Dohnal, Ph.D., DiS.

Seznam obrázků a fotografií jiných autorů:

Obr. 2: kresba B. Dohnalová, podle Mareček, J. Krajinářská architektura venkovských sídel. Praha: ČZU, 2005

Obr. 9: Kronika F. Všetických věnovaná J. Nešporovi, soukromý archiv rodiny Nešporové

Obr. 10, 11: foto S. Schwarz, 2021

Obr. 25: Archiv obce Kostice

Obr. 29: Bartek, V. - Demovičová, P. - Krajčovičová, S. - Molnárová, K. - Slezáková, B. - Štainerová, E.
Územní studie sídelní zeleně a koncepce rozvoje krajiny obce Nedakonice/ Workshop. Ústav plánování krajiny
ZF MENDELU, 2023

Obr. 44: podkladová mapa ČÚZK

Vydavatel:

Nadace Partnerství, Údolní 33, 60200 Brno
2023

ISBN 978-80-87897-13-3

Publikace je dostupná online na <https://eshop.nadacepartnerstvi.cz/>

